

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babes-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Szociológia és Szociális Munkásképző Kar
1.3 Intézet	Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézet
1.4 Szakterület	Szociológia
1.5 Képzési szint	alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Antropológia

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve		Szimbolikus Antropológia					
2.2 Az előadásért felelős tanár neve			Dr. Szabó Á. Töhötöm				
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve			Dr. Tánczos Vilmos egyetemi tanár				
2.4 Tanulmányi év	II	2.5 Félév	2	2.6 Értékelés módja	Vizsga (V/E)	2.7 Tantárgy típusa	Sz (szak~) Kö (kötelező)

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					50
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					43
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					22
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama		119			
3.8 A félév össz-óraszama		175			
3.9 Kreditszám		7			

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• –
4.2 Kompetenciabeli	• –

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> infrastruktúra (terem, tábla, laptop, vetítő)
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> infrastruktúra (terem, tábla, laptop, vetítő)

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> kulturális tények és jelenségek elemzéséhez szükséges alapfogalmak, elméletek és módszerek ismerete és alkalmazása kulturális tények leírása és értelmezése többszemponútú kontextualizáción keresztül szakspecifikus fogalmak és módszerek interdiszciplináris keretben való értelmezése kulturális tények elemzésében érvényesíthető szempontok előnyeinek és hátrányainak felmérése megfelelő kritériumok alkalmazásával a szaktudás átadásában (ti. annak ismertetésére, kifejtésére) legalkalmasabbnak vélt eljárások felismerése, valamint alkalmazásuk sajátosságainak és következményeinek tudatosítás a néprajzi alapfogalmak, módszerek és elméletek (be)azonosítása, illetve meghatározása a néprajzi irányzatok és módszerek fontosságának felismerése, sajátosságainak beazonosítása a kultúrakutatás tudománytörténeti kontextusában
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> a szakmai feladatok kijelölt határidőn belüli hatékony és felelősségteljes teljesítése/megvalósítása a tudományos tevékenység etikai elveinek tiszteletben tartásával és a szakszerű hivatkozás szabályainak szigorú alkalmazásával (gyakorlati jellegű tevékenységek során a magyar népi kultúra különböző területein fellelhető, gyűjthető és értelmezhető jelenségek áttekintése; lehetséges kutatási témák körvonalazása és módszertani megközelíthetőségének megvitatása) csoporton belüli, illetve személyközi (interperszonális) kommunikációs készségek fejlesztése és a csoportmunka keretében felvállalható szerepek kialakítása

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> A tantárgy célja az egyetemes archetipikus szimbólumok rendszerének és a magyar folklór jelképeinek megismerése, továbbá a szimbólumelemzés módszerének gyakorlati elsajátítása. A hallgatók a kultúra különböző területein (pl. vallás és mítosz, szellemi népi kultúra, populáris kultúra, szépirodalom, vizuális művészetek, nyelvi kifejezés stb.) működő archetipikus szimbólumrendszert a magyar folklór hagyományos műfajaira alapozva (hiedelemvilág, a népi líra műfajai, népszokások és szokásköltészet, verses epikus műfajok, proverbiumok, modern mítoszok stb.) ismerik meg.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> A kurzus előadásai általános elméleti ismereteket nyújtanak a képzelet archetipikus képeiről: 1. Alapfogalmak: archetípus, szimbólum, képzetkör (séma), a képzetkörök működésének dinamikus alapelvei. 2. A szimbolikus gondolkodás története a magaskultúrában, a XX. századi pszichoanalitikusok nézetei. 3. Az archetipikus szimbólumok

rendszerűsége, a szimbolizáció motiváltsága és vallásos jellege. 4. A szimbólumok szerepe a megismerésben (vallás, mítosz, művészetek).

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>1. A mítoszok szimbolizmusa Fogalmak: mitopoétikus kor, mítosz és rítus, szimbolizmus a mítoszokban, szinkretizmus, dulaizmus, bináris oppozíciók Kötelező könyvészet: 1. Lucien Lévy-Bruhl: A természeti népek világgépe. In: Ferge Zsuzsa (szerk.): A francia szociológia. Bp., 1971. 161–178.; 2. Voigt Vilmos: A primitív vallások és a primitív gondolkodás. In: A vallási élmény története. Bp., 2004. 115–139. Ajánlott könyvészet: 1. Cocchiara, Giuseppe.: Az örök vadember. Bp., 1965.; 2. Eliade, Mircea: A szent és a profán. Bp., 1987.; 3. Frazer, J. G.: Az Aranyág. Bp., 1965/1995.; 4. Kirk, G. S.: A mítosz. Bp., 1993.; 5. Meletyinszkij, Je.: A mítosz poétikája. Bp., 1985.; 6. Tokarev, Sz. A. (szerk.): Mitológiai Enciklopédia. I–II. Bp. 1988.; 7. Ivanov, Vjacseszlav V.: A kettős szimbolikus osztályozásról. In: Nyelv, mítosz, kultúra. Budapest, 48–66.; 8. Fejős Zoltán: A szimbolizáció problémája Lévi-Straussnál. In: Kapitány Ágnes–Kapitány Gábor (szerk.): „Jelbeszéd az életünk”. A szimbolizáció története és kutatásának módszerei. Budapest, 1995. 2</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	<p>Az előadásokat vizuális szemléltetés és megbeszélés követi. Az előadások elektronikus vázlatait a hallgatók megkapják.</p>
<p>2. A szimbólum fogalmának platonikus értelmezése Fogalmak: az arisztotelészi metafora fogalma, a platoni képszemlélet, a keresztény neoplatonizmus (Pseudo-Dionysios Areopagita) Kötelező könyvészet: 1. Gombrich, Ernst: Icones Symbolicae. A szimbolikus kifejezés filozófiai és ezek hatása a művészetre. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 31–114. Ajánlott könyvészet: 1. Jan Białostocki: Ikonográfia. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 227–251.; 2. Platón: Összes művei. Budapest, 1984. 1–3.; 3. Maurice de Gandillac: Pseudo-Dionüsziosz. In: Ruhbach, G.–Sudbrack, 4. J.: Nagy misztikusok. Bp., Kairosz Kiadó, 79–94.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>3. A középkori képszemlélet Fogalmak: univerzális szimbolizmus, didaktikus jelleg, misztikus jelleg, ferences képszemlélet, ars memoriae a középkorban Kötelező könyvészet:</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	

<p>1. Duby, Georges: A középkor képi világa: In: A katedrálisok kora. Bp., 1998. 231–270.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Gombrich, Ernst: Icones Symbolicae. A szimbolikus kifejezés filozófiai és ezek hatása a művészetre. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 31–114.;</p> <p>2. Daniel Arasse: Ars Memoriae és vizuális szimbólumok. A képzelet kritikája és a reneszánsz vége. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 115–156.;</p> <p>3. Gurevics, A. J.: A középkori népi kultúra. Bp., 1987.;</p> <p>4. Assmann, Jan: A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban. Budapest, Atlantisz Könyvkiadó, 1999.</p>		
<p>4. A középkori karneváli világgép</p> <p>Fogalmak: orgiasztikus jelleg, az erőszak megnyilvánulásai, charivari, a szavak inváziója, termékenységkultusz, káosz és kozmosz oppozíciója etc.</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Tánczos Vilmos: A karneváli világ: In: Folklórszimbólumok. Kolozsvár, 2006. 86–101.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bahtyin, Mihail: François Rabelais művészete. A középkor és a reneszánsz népi kultúrája. Bp., 1982.;</p> <p>2. Peter Burke: Népi kultúra a kora újkori Európában. Bp., 1991. 213–285. (Két fejezet: A Farsang világa; A Böjt diadala);</p> <p>3. Ginzburg, Carlo: Rituális fosztogatások. In: Sebők Marcell (szerk.): Történeti antropológia. Módszertani írások és esettanulmányok. Budapest, Replika Kör, 2000. 279–298.;</p> <p>4. Schindler, Norbert: Karnevál, egyház és fordított világ. A 16. századi nevetéskultúra funkciójáról. In: Sebők Marcell (szerk.): Történeti antropológia. Módszertani írások és esettanulmányok. Budapest, Replika Kör, 2000. 183 – 216.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>5. A keresztény angelológia</p> <p>Fogalmak: az angyalok és köztes terek, angyalok és keresztény idő, a védelmező angyal</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Pleșu, Andrei 2006: Despre îngerii. București, Humanitas</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bachelard, Gaston: Aerul și visele. Eșeu despre imaginația mișcării. București, Editura Univers, 1999.;</p> <p>2. Elekes András: Az angyalok és mi. Teológiai/gyakorlati szempontok az angyalok és angyaltanok értelmezéséhez. Székelyföld X. 2006. 7. 94–104.;</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	

<p>3. Réau, Louis: Iconographie de l'art chrétien. I., II/1–2., III/1–3., Paris, PUF, 1955.;</p> <p>4. Pócs Éva: Egyházi benedekció – paraszti ráolvasás. In: Hofer Tamás (szerk.): Történeti antropológia. Budapest, 1984. 109–137.</p>		
<p>6. A középkori időfelfogás Fogalmak: ciklikus és messianisztikus idő, a lineáris idő a kereszténységben, eszkatologikus szimbólumok, a paradicsom és az aranykor</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Gurevics, A. J.: A középkor tér- és időszemlélete. In: A középkori ember világképe. Bp., 1979. 25–134.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Eliade, Mircea: Az örök visszatérés mítosza, avagy a mindenség és a történelem. Bp., 1993.;</p> <p>2. Zirkuli Péter: „A történelem réműlete”. Eliade mítoszelméletéről. BUKSZ, 1996, nyár, 186–203.;</p> <p>3. Gagyfi József: Jelek égen és földön. Csíkszereda, Pro-Print Könyvkiadó, 1998.;</p> <p>4. Fejős Zoltán (szerk.): Idő és antropológia. Bp., 2000.;</p> <p>5. Daniélou, Jean: A történelem misztériuma. Budapest, Kairosz Kiadó, 2006.;</p> <p>6. Delumeau, Jean: A paradicsom története – a gyönyörök kertje. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2004.;</p> <p>7. Tánczos Vilmos: Folklórszimbólumok. Kv., 2006. 232–247. és 293–303.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>7. A középkori térfelfogás Fogalmak: szent tér, démonizált tér, imádat és zarándoklat a középkorban, a keresztút</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Gurevics, A. J.: A középkor tér- és időszemlélete. In: A középkori ember világképe. Bp., 1979. 25–134.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bausinger, Hermann: Népi kultúra a technika korszakában. Bp., 1995.;</p> <p>2. Pierre Nora: Les lieux de mémoire. I–III. Paris, 1984–1993.;</p> <p>3. Sigal, Pierre André: Isten vándorai. Középkori zarándoklatok és zarándokok. Budapest, 1989.;</p> <p>4. Voigt Vilmos: Egy példa: vallás és vándorlás. In: A vallási élmény története. Bp., 2004. 189–207.;</p> <p>5. Bartha Elek: Vallásökológia. Debrecen, 1992.;</p> <p>6. Bálint Sándor–Barna Gábor: Búcsújáró magyarok. Bp., 1994.;</p> <p>7. Eliade, Mircea: A szent és a profán. Bp., 1987.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	

<p>8. Vallásos szimbolizmus a modern korban (barokk, felvilágosodás, romantika) Fogalmak: a 16-18. századi egyház reformja, a racionalizmus a kép új elképzeléseiben, a modern miszticizmus</p> <p>Kötelező könyvészet: 1. Burke, Peter: Népi kultúra a kora újkori Európában. Bp., 1991.</p> <p>Ajánlott könyvészet: 1. Hobsbawm, Eric: Primitív lázadók. Vázlatok a társadalmi mozgalmak archaikus formáiról a XIX. és a XX. században. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1974.; 2. Kiss László: Az „ezeréves birodalom”. A millenarista eszme állandósága és változása a népi szektákban és mozgalmakban. Szofi. 2002/VI., 1–2. sz., 120–130.; 3. Cohn, Norman: The Pursuit of the Millenium. Secker&Warburg, London, 1957.; 4. Voigt Vilmos: A vallási élmény története. Bp., 2004. 115–139.; 5. Gagyí József: Jelek égen és földön. Csíkszereda, Pro-Print Könyvkiadó, 1998.; 6. Kiss Dénes: A CE szövetség és a református egyház. Erdélyi Társadalom, 1/2., 2003. 55–66.; 7. Szigeti Jenő: Protestáns népi látomások a XVIII. századból. I. kötet. Budapest, L’Harmattan, 2006.; 8. Budai Pál: A’ Köznép babonái és Balvélekedései ellen való Prédikációk. Nagybjom 1811–1824. Sajtó alá rendezte: Szacs vay Éva és Szalánszki Edit. Budapest, L’ Harmattan–PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék, 2005.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>9. A pszichoanalízis szimbólumfelfogása (S. Freud, C. G. Jung) Fogalmak: a belső képek, a mentális képek, a képzeletbeli szerkezet, a kollektív archetipusok, az archetipusok és a vallás</p> <p>Kötelező könyvészet: 1. Jung, Carl Gustav: Az ember és szimbólumai. Bp., 1993.</p> <p>Ajánlott könyvészet: 1. Jan Białostocki: A „kerettémák” és az archetipikus képek. In: Régi és új a művészettörténetben. Budapest, 1982.; 2. Uő: Ikonográfia. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged. 1997. 227–251.; 3. Jeleazar Meletyinszkij: Analitikus pszichológia. In: A mítosz poétikája. Budapest, 1985., 74–95.; 4. Tánczos Vilmos: A folklór képi nyelve. In: Uő: Folklórszimbólumok. Kolozsvár, KJNT–BBTE, 2006. 7–27.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>10. A képzelet antropológiai struktúrái (Gilbert Durand rendszere)</p>	<p>frontális előadás</p>	

<p>Fogalmak: az archetipális mítoszkritika, az archetípusok sajátos szemiózisa, az ősképek, a kulturális szimbólumok, a szimbólumkonstellációk</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Ries, Julien: A vallásos ember és a szent az új antropológiai szemlélet megvilágításában. In: Uő. (szerk.): A szent antropológiája. Bp., 2003. 27–54.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Durand, Gilbert: Structurile antropologice ale imaginarului. București, Editura Univers, 1977.;</p> <p>2. Uő: Imaginarul. Eseu despre științele și filozofia imaginii. In: Aventurile imaginii. București, Nemira, 1999. 123–207.;</p> <p>3. Uő: A vallásos ember és szimbólumai. In: Ries, Julien (szerk.): A szent antropológiája. A homo religiosus eredete és problémája. Budapest, Typotex, 2003. 75–124.</p>	<p>leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>11. A hamburgi ikonológiai iskola</p> <p>Kötelező könyvészet: -</p> <p>Ernst Cassirer: A szimbolikus formák filozófiája</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Szőnyi György Endre: A szimbolikus formák filozófiája – Ernst Cassirer. In: Pictura & Scriptura. Hagyományalapú kulturális reprezentációk huszadik századi elméletei. Szeged, JATEPress, 2004., 45–52.;</p> <p>2. Voigt Vilmos: Bevezetés Ernst Cassirer szimbólumhasználatába. In: Kapitány Ágnes–Kapitány Gábor: „Jelbeszéd az életünk” A szimbolizáció története és kutatásának módszerei. Budapest, 1995. 247–257.;</p> <p>3. Meletyinszkij, Jeleazar: Szimbolikus elméletek. In: A mítosz poétikája. Budapest, 1985., 58–74. (E. Cassirer szimbólumfelfogásához);</p> <p>4. Cassirer, Ernst: Szimbolikus formák. Budapest, Osiris, 2000.</p> <p>B.) Az ikonológia etnológusa: Erwin Panofsky. Ernst Gombrich rendszere.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Szőnyi György Endre: Ikonográfia és ikonológia II. Panofsky és Gombrich rendszerei. In: Pictura & Scriptura. Szeged, JATEPress, 2004., 75–114.</p> <p>C.) Aby Warburg mint a posztmodern előfutára</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Szőnyi György Endre: Pictura & Scriptura. Hagyományalapú kulturális reprezentációk huszadik századi elméletei. Szeged, JATEPress, 2004., 53–74. és 203–228. (Két fejezet: I. Ikonográfia és</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	

<p>ikonológia I. Történeti áttekintés és Aby Warburg munkássága. II. Posztstrukturalista recepció: Warburg esete.)</p>		
<p>12. Szimbolikus rítusok. Arnold van Gennepe és Mary Douglas a rítusokról Fogalmak: átmeneti rítus, beavatás, a ritualizált népi jogfelfogás, az átmeneti rítusok szakaszai Kötelező könyvészet: 1. Fejős Zoltán: Az átmeneti rítusok. Arnold van Gennepe elméletének vázlata. Ethnographia XC. 1979. 406–414.; 2. Mary Douglas: Külső határok. In: Biczó Gábor: Antropológiai irányzatok a második világháború után. Debrecen, é. n., 235–251. Ajánlott könyvészet: 1. Gennepe van, Arnold: Riturile de trecere. Iași, Polirom, 1996.; 2. Balázs Lajos: A vágy rítusai – rítusstratégiák. A születés, házasság, halál szokásvilágának lelki hátteréről. Kolozsvár, Scientia Kiadó, 2006.; 3. Dülmen, Richard von: A rettenet színháza. Ítélezési gyakorlat és büntetőrítuálék a kora újkorban. Budapest, 1990.; 4. Tárkány-Szűcs Ernő: Magyar jogi népszokások. Budapest, 1981.; 5. Gurevics, A. J.: „Jogra épül az ország...” In: A középkori ember világgépe. Bp., 134–184.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>13. Imaginárius a modern korban Fogalmak: társadalmi kommunikáció az elektronikus korban, kép és írás, intermedialitás, virtuális valóság, tér és idő a modern korban Kötelező könyvészet: 1. Nyíri Kristóf: Hagyomány és szóbeliség. In: Uő: A hagyomány filozófiája. Budapest, T-Twins - Lukács Archívum, 1994. Ajánlott könyvészet: 1. Nyíri Kristóf: Hagyomány és képi gondolkodás. Székfoglalók a Magyar Tudományos Akadémián. Társadalomtudományok, 2001.; 2. Uő: A virtuális egyetem felé. Educatio 1997/4; Uő: A virtuális egyetem filozófiájához. Liget, 2000 február; 3. McLuhan, Marshall: A közlési eszköz maga az üzenet. In: Halász László (szerk.): Vége a Gutenberg-galaxisnak? Bp., 1985.; 4. Postman, Neil: Amusing Ourselves to Death. Public Discourse in the Age of Show Business. New York, Penguin Books, 1986.; 5. Virilio, Paul: Az eltűnés esztétikája. Budapest, Balassi Kiadó, 1992.</p>	<p>frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés</p>	
<p>14. A fotográfia antropológiája Fogalmak: a fénykép a hagyományos társadalomban, értelmezési lehetőségek, módszerek Kötelező könyvészet: 1. Nagy Károly Zsolt: A fotóantropológia és az antropológiai fotó lehetőségei a „digitális képi forradalom“ korában. Tabula VIII. 2005. 1. 91–109. Ajánlott könyvészet:</p>	<p>interaktív tevékenység(ek) rendszerzés</p>	<ul style="list-style-type: none"> • a félév során elhangzottak, megbeszéltek áttekintés e/ismétlé

<p>1. Kunt Ernő: A fénykép a parasztság életében. Vizuális-antropológiai megközelítés. Népi Kultúra–Népi Társadalom XIV. 1987. 235–290.;</p> <p>2. Uő: Az antropológia keresése. Budapest, L'Harmattan, Documentatio Ethnographica 20. 2003.</p>		<p>se (koherens egésze való összeállítása)</p> <ul style="list-style-type: none"> • a lényeg összefoglalása, fontosabb elemek/adatok kiemelése, hallgatók kérdéseinek megválaszolása
<p>Könyvészet</p> <p>BIAŁOSTOCKI, Jan 1982 A „kerettémák” és az archetipikus képek. In: Uő: <i>Régi és új a művészettörténetben</i>. Budapest, 167–177.</p> <p>BRAGA, Corin 1999 <i>10 studii de arhetipologie</i>. Cluj–Napoca, Editura Dacia</p> <p>DÂNCU, Vasile Sebastian 1999 <i>Comunicarea simbolică</i>. Arhitectura discursului publicitar. Cluj-Napoca, Editura Dacia</p> <p>DURAND, Gilbert 1977 <i>Structurile antropologice ale imaginarului</i>. București (2. ed. 2000., București, Univers)</p> <p>ELIADE, Mircea 1997 <i>Képek és jelképek</i>. Budapest Részletek: G. Dumézil előszava (7–31.), A „középpont” szimbolikája (33–71.), Szimbolizmus és történelem (195–229.)</p> <p>FRYE, Northrop 2001 Az irodalom archetípusai. In: Bókay Antal–Vilcsek Béla (szerk.): <i>A magyar irodalomtudomány kialakulása</i>. Budapest</p> <p>GOMBRICH, Ernst 1977 <i>Icones smbolicae</i>. A szimbolikus kifejezés filozófiái és ezek hatása a művészetre. In: Pál József (szerk.): <i>Az ikonológia elmélete</i>. Szöveggyűjtemény az irodalom és a képzőművészet szimbolizmusáról. Szeged, JATEPress, 31–114.</p> <p>JUNG, Carl Gustav 1993 A tudattalan megközelítése. In: Uő: <i>Az ember és szimbólumai</i>. Budapest, 17–105.</p> <p>LÜKŐ Gábor 1942/1987/2001 A magyar jelképrendszer. In: <i>A magyar lélek formái</i>. Budapest, 7–156.</p> <p>MORARU, Mădălina</p>		

2009 *Mit și publicitate*. București, Nemira

PÁL József (szerk.)

1997 *Az ikonológia elmélete*. Szöveggyűjtemény az irodalom és a képzőművészet szimbolizmusáról. Szeged, JATE Press, Ikonologia és Műértelmezés 1.

PLATÓN

1983 *Válogatott művei*. Budapest, Európa Könyvkiadó

RÓHEIM Géza

1984 *A bűvös tükör*. Válogatás Róheim Géza tanulmányaiból. Budapest, Magvető Kiadó

SZÖNYI György Endre

2004 *Pictura & Scriptura*. Hagyományalapú kulturális reprezentációk huszadik századi elméletei. Szeged, JATEPress, Ikonologia és Műértelmezés 10.

TÁNCZOS Vilmos

2001 *Nyiss kaput, angyal!* Moldvai csángó népi imádságok. Archetipikus szimbolizáció és élettér. Budapest, Püski Kiadó

TÁNCZOS Vilmos

2006 *Folklórszimbólumok*. Egyetemi jegyzet. Kolozsvár, KJNT–BBTE Magyar Néprajz és Kulturális Antropológia Tanszék

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>1. Szimbolizmus a mítoszban</p> <p>Fogalmak: animizmus, mágia fetisizmus, a kulturális primitivizmus esztétikája, samanizmus</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Cocchiara, Giuseppe.: Az európai folklór története. Budapest 1962.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Eliade, Mircea: Vallási hiedelmek és eszmék története. Bp. I–III. 1993.;</p> <p>2. Diószegi Vilmos: A sámánhit emlékei a magyar népi műveltségben. Bp., 1959/1998.; 3. Dienes István: A honfoglaló magyarok és ősi hiedelmek. In: Hajdú Péter (szerk.): Uráli népek. Budapest, 1975. 77–108.;</p> <p>4. Diószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága. Bp., 1967.;</p> <p>5. Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága. Bp., 1981.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés</p>	<p>A szemináriumokon egy-egy archetipikus képzetkör bemutatását kell elvégezni a mítoszok, a folklór, az irodalom, a nyelv és a képzőművészetek területéről vett példák segítségével.</p>
<p>2. Mítopoétikus világkép a Gilgamesben</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Gilgames. Agyagtáblák üzenete. Válogatta és a jegyzeteket írta Komoróczy Géza. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó, 1986. 64–141.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	

<p>3. Egy ortodox ikon szimbolizmusa (Andrej Rubljov: Troica)</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Orosz György: Egy XV. századi ortodox ikon üzenete a ma emberének. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve XXVII. 1989. 141–145.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Pomeranc, Grigorij: Rubljov Szentháromsága. 2000 1990, július–augusztus, 92–98.;</p> <p>2. Cserbák András: A keleti templom ikonográfiája és a vizuális kommunikáció. In: Barna Gábor (szerk.): A szentisztelet történeti rétegei és formái Magyarországon és Közép-Európában. Szeged, Néprajzi Tanszék, 2001. 32–40.;</p> <p>3. Ruzsa György: Ikonok könyve. Bp., 1981.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	
<p>4. A karneváli világgép a középkorban</p> <p>Fogalmak: orgiasztikus jelleg, az erőszak intézményei, káosz és kozmosz dualizmusa, a szavak inváziója, termékenységképzetek etc.</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Tánczos Vilmos: A karneváli világ: In: Folklórszimbólumok. Kolozsvár, 2006. 86–101.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Bahtyin, Mihail: François Rabelais művészete. A középkor és a reneszánsz népi kultúrája. Bp., 1982.;</p> <p>2. Peter Burke: Népi kultúra a kora újkori Európában. Bp., 1991. 213–285. (Két fejezet: A Farsang világa; A Böjt diadala);</p> <p>3. Ginzburg, Carlo: Rituális fosztogatások. In: Sebők Marcell (szerk.): Történeti antropológia. Módszertani írások és esettanulmányok. Budapest, Replika Kör, 2000. 279–298.;</p> <p>4. Schindler, Norbert: Karnevál, egyház és fordított világ. A 16. századi nevetéskultúra funkciójáról. In: Sebők Marcell (szerk.): Történeti antropológia. Módszertani írások és esettanulmányok. Budapest, Replika Kör, 2000. 183 – 216.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	
<p>5. A keresztény démonképzetek</p> <p>Fogalmak: a Rossz archetípusa, az ördög fogalmának történeti változása, védekezési lehetőségek, az angyalok lázadása, ördög a folklórban</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Röchrich, Lutz: Az ördög alakja a népköltészetben. Ethnographia LXXVII. 1966. 2. 212–228.;</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Delumeau, Jean: Liniștiți și ocrotiți. Sentimentul de securitate în Occidentul de altădată. I–II. Iași, Polirom, 2005.;</p> <p>2. Muchembled, Robert (red.): Magia și vrăjitoria în Europa din Evul Mediu pînă astăzi. București, Humanitas, 1997.;</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	

<p>3. Nola, Alfonso M. di: Diavolul. Chipurile, isprăvile istoria Satanei și prezența sa malefică la toate popoarele din Antichitate până astăzi. București, Editura BIC ALL, 2000.;</p> <p>4. Takács György: Kantéros, lüderc, rekegő. Hárompataki csángó hiedelemmondák. Budapest, Magyar Napló, 2004.</p>		
<p>6. A középkori időfogalom Fogalmak: ciklikus és messianisztikus idő, eszkatológia, aranykor, paradicsom Kötelező könyvészet: 1. Gurevics, A. J.: A középkor tér- és időszemlélete. In: A középkori ember világképe. Bp., 1979. 25–134. Ajánlott könyvészet: 1. Eliade, Mircea: Az örök visszatérés mítosza, avagy a mindenség és a történelem. Bp., 1993.;</p> <p>2. Zirkuli Péter: „A történelem rémülete”. Eliade mítoszelméletéről. BUKSZ, 1996, nyár, 186–203.;</p> <p>3. Gagyí József: Jelek égen és földön. Csíkszereda, Pro-Print Könyvkiadó, 1998.;</p> <p>4. Fejős Zoltán (szerk.): Idő és antropológia. Bp., 2000.;</p> <p>5. Daniélou, Jean: A történelem misztériuma. Budapest, Kairosz Kiadó, 2006.;</p> <p>6. Delumeau, Jean: A paradicsom története – a gyönyörök kertje. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2004.</p> <p>7. Tánczos Vilmos: Folklórszimbólumok. Kv., 2006. 232–247. és 293–303.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	
<p>7. A középkori térképzetek Fogalmak: szent és profán tér, a tér szerkezete, démoni és szent tér, búcsújárások a középkorban, keresztútvégzés, ars memoriae Kötelező könyvészet: 1. Gurevics, A. J.: A középkor tér- és időszemlélete. In: A középkori ember világképe. Bp., 1979. 25–134. Ajánlott könyvészet: 1. Bausinger, Hermann: Népi kultúra a technika korszakában. Bp., 1995.;</p> <p>2. Pierre Nora: Les lieux de mémoire. I–III. Paris, 1984–1993.;</p> <p>3. Sigal, Pierre André: Isten vándorai. Középkori zarándoklatok és zarándokok. Budapest, 1989.;</p> <p>4. Voigt Vilmos: Egy példa: vallás és vándorlás. In: A vallási élmény története. Bp., 2004. 189–207.;</p> <p>5. Bartha Elek: Vallásökológia. Debrecen, 1992.;</p> <p>6. Bálint Sándor–Barna Gábor: Búcsújáró magyarok. Bp., 1994.;</p> <p>7. Eliade, Mircea: A szent és a profán. Bp., 1987.</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális szemléltetés és megbeszélés</p>	
<p>8. Michel Montaigne felfogása a képzeletről Kötelező könyvészet:</p>	<p>interpretatív magyarázat, vizuális</p>	

<p>1. Michel Montaigne: Esszék. Bukarest, Kriterion, Téka, 1983. – A következő részek: A hazugokról (43–47), A képzelet erejéről (62–67), A gyermeknevelésről (73–90), A hiúságról (220–228)</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. M. Montaigne: Esszék. In: Vajda Mihály (szerk.) Reneszánsz etikai antológia. Bp., 1984. 318–419.;</p> <p>2. Daniel Arasse: Ars Memoriae és vizuális szimbólumok. A képzelet kritikája és a reneszánsz vége. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 138–156.; Cesare Ripa: Iconologia (1593). Budapest, 1997.</p>	<p>szemléltetés és megbeszélés</p>	
--	------------------------------------	--

<p>9. A barokk kor szimbólumfelfogása</p> <p>Fogalmak: a barokk neoplatonizmus, a képek racionális értelmezése</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Moles A. Abraham: A giccs a boldogság művészete. Budapest, Háttér Kiadó, 1996.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Ernst Gombrich: Icones Symbolicae. A szimbolikus kifejezés filozófiai és ezek hatása a művészetre. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Szeged, 1997. 31–114.;</p> <p>2. Uó.: A művészet története. Budapest, Gondolat Kiadó, 1983.; Jan Bialostocki: Ikonográfia. In: Pál József (szerk.): Az ikonológia elmélete. Ikonológia és műértelmezés I. Szeged. 1997. 227–251.</p>	<p>interpretatív magyarázat, szemléltetés és megbeszélés</p> <p>vizuális és</p>	
<p>10. A Szent a 20. századi mítoszelméletekben</p> <p>Fogalmak: a szent apriori eszméje R. Otto felfogásában, a vallás és az archetipusok, a Szent fenomenológiai felfogása</p> <p>Kötelező könyvészet:</p> <p>1. Durand, Gilbert: A vallásos ember és szimbólumai. In: Ries, Julien (szerk.): A szent antropológiája. Bp., 2003. 75–124.</p> <p>Ajánlott könyvészet:</p> <p>1. Otto, Rudolf: A szent. Az isteni eszméjében rejlő irracionális és viszonya a racionálishoz. Budapest, 1997. 11–17., 22–43.;</p> <p>2. Voigt Vilmos: A „szent” és a „szentség”. In: A vallási élmény története. Bp. 2004. 70–76.;</p> <p>3. Eliade, Mircea: A szent és a profán. A vallási lényegről. Budapest, 1987/1996.;</p> <p>4. Durkheim, Émile: A vallási élet elemi formái. Budapest, L’Harmattan, 2003. (Részlete: A vallási élet elemi formái. In: Bohannon, Paul–Glazer, Mark (szerk.): Mérföldkövek a kulturális antropológiában. Budapest, 1997. 353–366.);</p>	<p>interpretatív magyarázat, szemléltetés és megbeszélés</p> <p>vizuális és</p>	

<p>5. Dubuisson, Daniel: Mitologii ale secolului XX. Dumézil, Lévi-Strauss, Eliade. Iași, Polirom, 2003.;</p> <p>6. Gerardus van der Leeuw: A vallás fenomenológiája. Budapest, 2001.</p>		
<p>11. Egy kollektív rítus szimbolikus jelentéselemei (E. Panofsky elméletének alkalmazása) Ajánlott könyvészet: 1. Szőnyi György Endre: Ikonográfia és ikonológia II. Panofsky és Gombrich rendszerei. In: Pictura & Scriptura. Szeged, JATEPress, 2004., 75–114.</p>	<p>interpretatív magyarázat, szemléltetés és megbeszélés</p> <p>vizuális és</p>	
<p>12. Az ajándék. A kaláka mint a munka ajándékcseréje Concepte: reciprocitate socială, capital simbolic, munca ca dar Kötelező könyvészet: 1. Mauss, Marcel: Tanulmány az ajándékról. In: Uő: Szociológia és antropológia. Budapest, Osiris, 2000. 195–338. Ajánlott könyvészet: 1. Bourdieu, Pierre: A szimbolikus tőke. In: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. Bp., 1978.;</p> <p>2. Hajdú-Farkas Zoltán: Csíki kaláka. Csíkszereda, Pro-Print, é. n.;</p> <p>3. Stahl, Henri H.: A román tributális rendszer. In: A régi román falu és öröksége. Bp., 1992. 114–134.</p>	<p>interpretatív magyarázat, szemléltetés és megbeszélés</p> <p>vizuális és</p>	
<p>13. Az antropológiai film Munkamódszer: Beszélgetés antropológiai filmek részleteiről. Kötelező könyvészet: Halmos Ádám (szerk.): A valóság filmjei. Tanulmányok az antropológiai filmről és filmkatalógus. Budapest, Daléktus Fesztivál, Palantír Film Vizuális Antropológiai Alapítvány, 2004. Ajánlott könyvészet: Tari János: Néprajzi filmezés Magyarországon. Budapest, Európai Folklor Intézet, 2002.</p>	<p>interaktív tevékenység(ek) rendszerzés, interpretatív magyarázat, megbeszélés</p>	
<p>14. Összefoglalás. Következtetések. A hallgatók szemináriumi dolgozatának előkészítése. Kötelező könyvészet: nincs Ajánlott könyvészet: Tánzos Vilmos: Folklórszimbólumok. Kolozsvár, 2007.</p>	<p>interaktív tevékenység(ek) rendszerzés, interpretatív magyarázat, megbeszélés</p>	
<p>Könyvészet Lásd előbb az egyes szemináriumi témáknál.</p>		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- a tantárgy tartalmilag összhangban van mind az érvényben lévő hazai tanrend tanegységeivel, mind a magyar és nemzetközi felsőoktatási intézményekben oktatót (azonos vagy hasonló) tanegységekkel

- a tantárgy tartalma a nemzetközi és a magyar néprajzi szakirodalom klasszikus és kortárs kézikönyveire, forráskiadványaira és periodikáira egyaránt alapoz
- a tanegységért felelős egyetemi oktató a tudományterület szakembereként tartódik számon (1. tudományos cím, publikációs lista, hazai és nemzetközi konferenciaszereplés)

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	<p>a) A félév végén a hallgatók kollokválnak a kurzus és a szemináriumok anyagából. A kollokviumon egy teszt jellegű <i>feladatlap</i> kérdéseire válaszolva a hallgatóknak a képzelet archetipikus képeit kell felismerniük, megnevezniük és értelmezniük különböző műfajokban (képzőművészet, filmművészet, irodalom, mítosz, folklór, populáris mitológia stb.)</p> <p>b) A vizsgán írásban elemzik egy rövid néprajzi <i>film vagy filmrészlet archetipikus szimólumait</i>.</p>		50%
10.5 Szeminárium	A szemináriumi anyagból nincs külön vizsga. Az értékelés együtt történik a kurzus anyagával.		50% Együtt a kurzus anyagával (lásd előbb)
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • a terminológia ismerete, adekvát használata • a szakirodalomban való tájékozódás • a vizsgára való jelentkezés előfeltétele a kijelölt feladatok elvégzése • a túl sok hiányzást felhalmozó hallgatóknak plusz feladatokat kell teljesíteniük 			

Data completării	Semnătura titularului de curs	Semnătura titularului de seminar	
09.04.2025.			
Data avizării în departament	Semnătura Directorului de Departament		
28.04.2025			